

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopiju.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vposlati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena oznanil je za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu je cena po-
sebeno znižana.

Štev. 13.

V Ptuju v nedeljo dne 29. junija 1902.

III. letnik.

Oblaki.

»Odstri zavesa se, — nekaj je bilo«

Tam za goro se je začelo svitati. Nebo je čisto
bledi mesec jemlje od nas slovo. Ptice žvrgole svojo
uterno pesmico. — Naenkrat pa stoji vse v krasnem
svitu, zlato sonce, kraljica vsega življenja, se je pri-
kazalo in njeni žarki so objeli bujno cvetočo naravo.
Luč je premagala temo, napočil je dan, napočilo je
novo življenje.

Ali ni ta prizor enak prizoru v duševnem po-
nenu. Nad duhom človeštva je vladala tema, a na-
počila je krasna zarja, prikazali so se naši novejši
asi. Tema se umika, in sonce splošnega razjasnjenja
e razlilo svoje žarke nad nami. Iznajdbe, vede so
ovzdignile človeški duh na višjo stopnjo. A vendar
e tema tako hitro ne umakne, imamo še je dovolj,
er to duševno sonce ni našlo čistega neba, temveč
blaki mu nasprotujejo. Daj Bog, da bi s sledečimi
rsticami odrinili vsaj nekaj takih duševnih oblakov.

Naši kmetje še verjamejo vedno na „copernice“.
Istina je, marsikateri od Vas, ljubi kmetje, je
otovo na tihem prepričan, da je ta ali ona stara
noba iz vasi „copernica“. Dragi, ne, ni copernica, ne

Nekaj listov iz zgodovine kmetskega stanu.

(Spisal M. Kmetskakri.)

(Konec.)

IX.

Ako dandanes kdo resno trdi, da so že vsi naši
kmetje prosti, da so se vsi otresli suženjskega jarma,
se zelo moti. Le poglejmo malo okoli sebe in ta-
koj bomo videli, da še nosi velik del naših polje-
lcev stare verige, v katere so bili vklenjeni naši
predniki, samo da so te verige od predolge rabe že lahke
ostale in da ne žulijo več tako hudo kot nekaj.
linili so sicer časi, ko so kmete z bičem v roki pri-
njali k brezplačnemu delu in ko so mu lahko je
ali, kar se jim je poljubilo, a ostalo je še premno-
m duševno suženjstvo, kakor da bi bilo našemu
istivrednemu stanu že prišlo hlapčevanje in pasja
onižnost v meso in kri. Veliko, zelo veliko kmetov

sovražite in preganjate je za stonj, ker ona zna
ravno toliko coprati, kakor oslek na orglje. Copernic
ni bilo nikdar na sveti in jih ne bode. Ako kateri
reče, da mu je ta ali ona baba „obrala“ otroka, je
to neumnost. Otrok je bolan, idi ž njim k zdravniku,
ki se je zdravilstva učil, ne pa k kaki bedasti baburi,
da ti bi ga „razgovorila“. Ako misliš, da ti je
kdo kaj živini „napravil“, si nor! Da, ako ti živina
pogine, ti je gotovo kaj napravil, živino ti je namreč
zastupil! Daj poginjeno živino preiskati, in videl
bodeš, da je ali bila zares bolana, ali pa zastrupljena.

Gospod kaplan in župnik imata „črne“ bukve,
zato pa znata „dol zmoliti“, celo to o č znata delati.
Vaški „študent“ pa se je naučil v črni šoli „lintverta“
(zmaja) jezdit. Če „gospodje“ „vigilije“ pojejo, pride
mrtvi poslušat in kaplan, ako zelo pobožno molijo in
čisto živijo, ga vidijo.

Ljubi kmetje, ali to ni tema? Niso to grozni
duševni oblaki?

Tiste „črne“ bukve niso tako nevarne, ker v njih
ni družega kakor molitve! „Dol zmoliti“ tudi ne
zna nihče. V tako zvani „črni šoli“ se uče mlade-
niči zagovarjati sveto vero, razumeti človeka, in ob-
sojevati njegove nagibe k grehu, ter ga greha braniti,

ne zna živeti brez jeroba, ne more niti najmanjše
zadeve samo urediti, nekateri si še celo kihnuti ne
upa brez dovoljenja usiljivih varuhov. Ti ljudje živijo
v dan kakor nedolžni otroci, še na misel jim ne pride,
da bi lahko sami uživali velikanski dobiček, katerega
izvabijo iz njih s prilizovanjem njihovi mnogoštevilni
voditelji.

Kdo pa hoče s vso silo biti kmetev jerob? Kdo
drugi kakor klerikalci, najzvitejše butice na svetu.
Oni prav dobro vejo, da se dobri stari časi ne mo-
rejo vrniti nikdar več, zato pa skušajo ljudstvo na
hinavski način izkoriščati za svoje umazane namene.

Prilizujejo se neiskusnim ljudem na vse mogoče
načine, a kjer sladka beseda nič ne pomaga, tam
morajo spreobračati trdovratneže hujskanje, obreko-
vanje, laž in sovražtvo. Ako pa tudi ta sredstva ne
zadostujejo, tedaj skušajo neubogljivim trgati kruh iz
ust, ter jih suvati v siromaštvo, ki, kakor je dobro
znano, zelo dobro mehča trda srca in trde glave.

S temi grdimi sredstvi ohranjujejo si klerikalci

nikdar se pa ne uči, verjamite nam, v nobeni šoli, nikjer na celem svetu, ničče, kako se toča dela. Največji učenjaki ne vejo celo, kako se v obnebu, v naravi napravi toča. Najboljše je morda to mnenje, ki trdi da leté kapljice deža po zraku, kateri je mrzel, in da zmrznejo tudi same. Ako bi kateri znal točo delati, bi pač mnogo zaslužil, dal bi se zavarovati proti njej, in potem bi je napravil kolikor bi hotel, za se in pa tudi drugim za plačilo.

Ako bi znal gospod župnik točo delati, no pa bi jo znal gotovo tudi zabraniti. In zares hvala Bogu imamo mnogo, mnogo takih poštenih pravih duhovnikov, kateri ne skrbè samo duševno za svoje farane, kateri jih tudi v telesnem, gmotnem oziru pridno podpirajo. Ali mislite, da nebi taki ljubeznivi, časti vredni gospodje, kateri čutijo s kmetom njegove težnje, gotovo kmetu tudi pomagali in odvrnili toče? Ne smete nas krivo razumeti. Bog ne daj, da bi kdo mislil, da mi hočemo s temi vrsticami nasprotovati duhovščini ali pa veri. Duhovščina in vera nimata s točo itak nič opraviti. Ne, nigdar ne, a vsak nam bode gotovo priznal, da je opisano mnenje o toči razširjeno med našim ljudstvom, in to mnenje so temni duševni oblaki. Ako te oblake hočemo odstraniti bode nam vsak gotovo moral priznati vsaj čisti naš namen! — Tudi naprositi se ne da toča. Gospod Bog je sam rekel, „prosite in dobili bode“ a brezpametno je prositi Boga za nekaj, kaj je nemogoče, kaj se ne strinja z neskončno božjo pravičnostjo. Sploh pa bi se moral zgoditi čudež, ako bi kdo napravil točo, ker bi se potem morala vklanjati narava svojemu bitju, namreč človeku. Čudeže zna samo Bog delati. Gotovo je seveda, da Bog v svoji vsegamogočnosti lahko podeli moč čudeža tudi človeku, a takega čudeža, da bi se ž njim škodovalo, Bog gotovo ne privoli, ker on je sodnik, on kaznuje sam hudo in plačuje dobro.

Kdor je mrtev ne pride nikdar več na svet nazaj! Ako je v nebesih, kaj bode potem na tužni zemlji?

nezaslužene časti ali si jih pridobivajo na novo. Ljudstvo jih namreč po nekod slepo uboga — pastir pa ima pred svetom zmiraj več veljave nego njegove ovčke. Na ta način dosežejo, da voli nevedno ljudstvo poslance, ki potem skrbijo večinoma za njihovo korist. Marsikatera postava bi bila drugačna, ako bi ljudstvo ne pošiljalo klerikalcev v zборе. In ali ni za klerikalce tudi dobiček, če izvoli narod njihovega pristaša za okrajnega načelnika, za hranilničnega ravnatelja itd. Še celo v najbolj ubogi občini ima klerikalni agitator dobiček, ako spravi svojega kimovca na županski stolec, ker „gospod“ župan in mati županja potem prav na debelo izkazujeta svojo hvaležnost. Zaradi lastne koristi ustanavljajo klerikalni voditelji in njihovi priganjači razna društva, konzume itd. Kmet, le prav dobro opazuj tvoje prilizovalce in spoznal bodeš, da ne črhnejo besedice, ne napišejo črtice in ne storijo niti jednega koraka zastonj. Povsod morajo imeti hasek, bodisi v obliki časti, poslanca, denarja ali blaga. Premnogo priganjačev ne štedi

Ako pa je v peklu, no, potem pa ga gotovo ne stijo na zemljo, da bi se tam ohladil. Tisti pa, kateri so v vicah, tisti morajo trpeti, da bodejo pri v nebesa. Tudi tam se jim gotovo ne dovoli, da si trpljenje s tem olajšali, da bi hodili na zemljo, ker to potem ne bi bilo nikako trpljenje.

„Vegilije“ tudi niso take, kakor si jih predstavljamo ljudstvo, ker niso družega nič, kakor molitve, in si krasne molitve, v katerih prosi duhovnik Boga, da se mrtvega usmili, ker je kot človek v svoji nepolnosti grešil.

Morda najlepši umotvor kraljevskega pevc psalm „miserrere“ (usmili se), katerega pojejo duhovniki, ko nesejo pogrebiči mrtvega od brama. V tužni, prelepi pesmi prosi mrtvec s pomočjo duhovnika za usmiljenje. Koj v začetku namreč se glata pesem: „Usmili se me o Bog . . . , glej v neostatnosti sem rojen, in grešila je moja mati, ko je sprejela!“

(Dalje prihodnjič.)

Našim kmetom.

(Dalje.)

Najboljša tožba ne velja nič! Da bi le veno naši kmetje hoteli sprevideti, kolika bedarija je, kmet kmeta, sosed soseda toži. Oba imata pot mesto, oba, tožitelj in toženi potrosita pri tem denar in ako stvar „srečno“ izide, dobi dohtar lastno suknjo. Dva kmeta sta se pred par leti tožila radi meji. Sosed je bil namreč sosеду vrezal eno brazdo meji, katera ni bila vredna morda goldinarja. Tožnik sta se tako dolgo, da je na zadnje kupil na dražnjo (licitiringi) dohtar obe kmetiji, da sta postala kmeta njegova viničarja. Več pa ni treba! — Ljudje kmetje, ne tožite se, videli bode, da je to lasten vaš prid. — Navada je, ako se ljudje kregajo da se s klobasami ne delijo. Ako ti je pri takem „ostrem“ pogovoru vsipal sosed kako surovo besedje

(špara) ne jezika in ne novcev, ker se tako najlažje prikupijo mogočnim voditeljem, ki jim potem kot voditelj čilo pripomorejo do mastnih služb. Kdo pa izplačuje razne koristi, katere imajo klerikalci, pastirji ali hlevne ovčke? Profit ima zmiraj ta, ki striže, ne oni, ki volno daje.‡

Svoje namene dosežejo klerikalci tudi na drugačne. Navesti hočem le jeden primer, za jednu prigradbo ve gotovo skoraj vsak bralec. — Ničesar ne sovražijo klerikalci bolj kakor dobro šolo, ker vidi da se pameten človek preveč rad izmuzne iz njihih dolgih krempljev. Klerikalnim voditeljem in agitatorjem je prav dobro znana ljudskošolska postava, jasno ukazuje, da se mora povsod, kjer je v določeni uri, jedne ure najmanj 40 za šolo godnih otrok, postal šola in da je treba ustanoviti za vsakih 80 učencev po jeden razred. Klerikalci tudi zelo dobro znajo da v takih slučajih vse upiranje nič ne pomaga, da je pri priložnostih najbolj pametno, vzdigniti činske doklade za par procentov in hitro prositi,